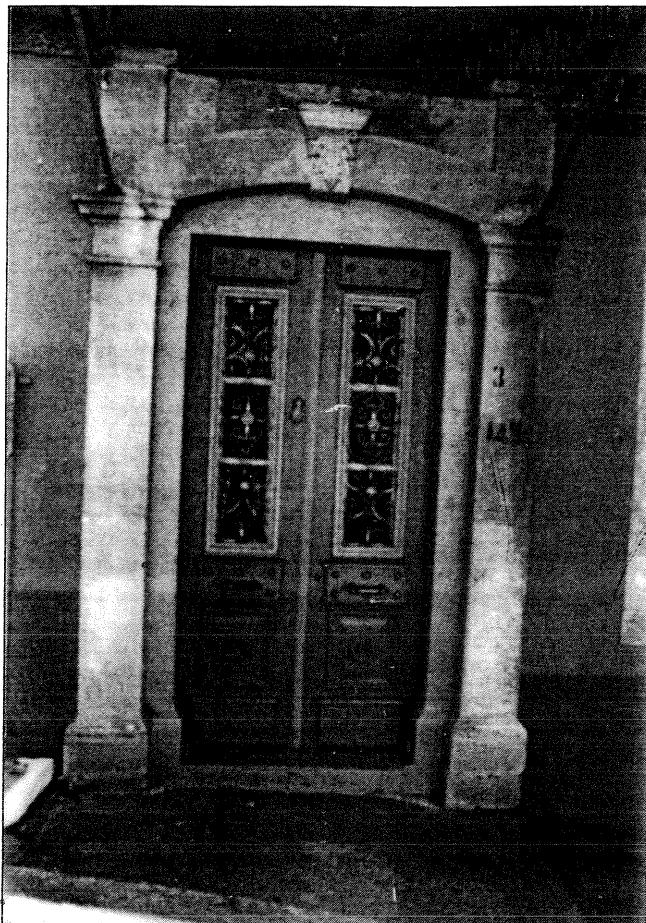

αντίλαδος ΤΗΣ ΒΡΙΣΑΣ

ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΒΡΙΣΑΓΩΤΩΝ ΛΕΣΒΟΥ
«ΑΓΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ»

ΝΙΚΗΤΑΡΑ 8-10 1ος ΟΡΟΦΟΣ
106 78 Αθήνα

ΤΕΥΧΟΣ 19

1994

αντίλαδος

ΤΗΣ ΒΡΙΣΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΒΡΙΣΑΓΩΤΩΝ ΛΕΣΒΟΥ
«Ο ΑΓΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ»

ΤΕΥΧΟΣ 19
1994

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ-ΣΥΝΤΑΞΗΣ
ΣΑΠΦΩ ΜΠΑΛΗ-ΤΣΙΤΣΑΝΟΥ
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΛΕΟΝ. ΚΑΦΑΛΟΥΚΟΥ-
ΒΑΡ. ΣΚΙΑ-Μ. ΔΙΑΜΑΝΤΗ

Υπεύθυνο σύμφωνα με το νόμο το
Διοικητικό Συμβούλιο

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ
Εκδόσεις ΠΕΛΕΚΑΝΟΣ

ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ «ΓΡΑΜΜΑ»
Ζ. Πηγής 31 - 106 81 Αθήνα
Τηλ.: 36.07.703 FAX: 36.28.938

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Το κόρψιμο της πίτας και η εκλογοαπο-λογιστική συνέλευση του Συλλόγου μας....1	
Απολογισμός 1993.....	2
Ο χορός του Συλλόγου.....	3
Ομοσπονδία Λεσβιακών Συλλόγων	
Αποκίνης (ΟΛΣΑ)	4
Σκόρπιες οικέψεις γύρω από το Πάσχα.....	5
Το παιδί και το παιχνίδι τότε και τώρα.....	6
Η γιορτή της Μητέρας	8
Το πανηγύρι τ' αγιού Λιά	
9	
Πανηγυρικός λόγος της εορτής	
Αγίου Γεωργίου της Βρίσας Λέσβου.....	11
Ο μπαρμπα-Θοδωρής	13
Οδοιπορικό στη Λέσβο ΓΕΦΥΡΙΑ.....	15
Βρύσες και Πηγάδια	16
Λεσβιακή Ποίηση. - Ακούτι-μι π θα	
σας πω - Αγροτική Πολιτική - Βατέρα	
-Μια στο καρφί και μια στο πέταλο	
-Συνοικέσια στη Βρίσα-Αποκαιρεπομός	17
Κοινωνικά	20
Προσφορές.....	20

Φωτογραφία εξωφύλλου:
Πρόσοψη βρισαγώτικου σπιτιού Ε. Πελέκου

ΤΟ ΚΟΨΙΜΟ ΤΗΣ ΠΙΤΑΣ ΚΑΙ Η ΕΚΛΟΓΟΑΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

Η Γεν. Γραμματεία

Στις 16 Φλεβάρη όχι μόνο η εκλογοαπολογιστική συνέλευση του Συλλόγου και η κοπή της πίτας, που έγινε με αρκετή επιτυχία. Η προγραμματισμένη συγκέντρωση των συμπατριωτών μας, ήταν πολυπλοκής κι έγινε στην αίθουσα της Ένωσης Κρητών.

Οι πίτες ήταν αγορασμένες δωρεά στο Σύλλογο από τον Γ. Φωτεινό για την μνήμη της μπέρας του. Τα ποτά που διανεμήθηκαν αγοράστηκαν από την Κλεονίκη Καφαλούκου για την μνήμη του πατέρα της. Επίσης για να δοθεί πιο έντονο το βρισιαγώτικο κλίμα μοιράστηκε "πλατσέδα" που είκε φτιάχει η συμπατριώτισσα μας Μαρία Νικέλλη-Αναστασίου. Ανταλλάξαμε χαιρετισμούς κι ευχές για ένα καλύτερο αύριο, ειρηνικό πρεμό μακριά από απειλές και πολέμους.

Το χρυσό φλούρι έπεσε στον Γ. Μαργαρίτη. Στην εκδήλωση παραβρέθηκαν και συγχωριανοί μας από το χωριό

που είναι και μέλη του συλλόγου.

Έτσι μας δόθηκε η ευκαιρία να πληροφορηθούμε τα νέα του χωριού μας καθώς και να ανταλλάξουμε απόψεις για τα διάφορα προβλήματα του τόπου μας. Παρευρέθη επίσης και ο πρόεδρος του χωριού Κος Βάσσος Παναγιώτης, που στην ομιλία του μας ενημέρωσε για την Κοινότητα και για τις εργασίες στον αρχαιολογικό χώρο του Αγ. Φωκά. Στους ομιλητές της συνέλευσης συμπεριλαμβάνονταν: ο πρόεδρος Θ. Νικέλλης που αναφέρθηκε στα πεπραγμένα των προηγουμένων ετών, οι Σταύρος Παρασκευάς, Γ. Βογιατζής που αναφέρθηκαν στο θέμα «του Συγκωρεμένου» και ο Γ. Φωτεινός που έκανε μια ενημέρωση για τον Συνεταιρισμό του χωριού μας.

Ο απολογισμός του ταμείου έγινε από τον απερχόμενο ταμία Γ. Τσάτσο.

Κατάρτιση του Νέου Δ.Σ.

Η Γεν. Γραμματεία

Πρόεδρος: Θ. Νικέλλης
Αντιπρόεδρος: Σ.Παρασκευάς
Γεν. Γραμματέας: Σαφώ Μπαλί-Τσοπσάνου
Ειδ. Γραμματέας: Κλεονίκη Καφαλούκου
Ταμίας: Μιχ. Βάσσος
Μέλη: Γ. Βογιατζής, Ευστρ. Ποδηματής,
Βαρβάρα Σκιά, Αγγ. Μαργαρίτης.

Κατόπιν έγινε η ψηφοφορία των μελών για εφορευτική επιτροπή η οποία και διενήργησε έτσι ώστε να εκτελεστεί κανονικά η διαδικασία των εκλογών.

Για το Δ.Σ. εκλέχτηκαν:

Θεολόγος Νικέλλης, Σταύρος Παρασκευάς, Σαφώ Μπαλί-Τσοπσάνου, Κλεονίκη Καφαλούκου, Γιάννης Βογιατζής, Μιχάλης Βάσσος, Μαργαρίτης Αγγελός, Βαρβάρα Σκιά, Ποδηματής Στρατής.

Βεβαίως οφείλουμε να παρατηρήσουμε ότι η προσέλευση των μελών μας δεν ήταν η αναμενόμενη. Πιστεύουμε όμως ότι στο μέλλον ο Σύλλογος θα ξανασυστειρώσει τα μέλη του και δυναμικά θα βαδίσει για την ενότητα και την σύσφιγξη των σχέσεων των συγχωριανών μας.

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1993

Η Γεν. Γραμματεία

ΕΣΟΔΑ

A) Έσοδα Συλλόγου από Συνδρομές, Εγγραφές νέων μελών και ενισχύσεις:	ΔΡΧ. 127.000
B) Ενοίκια Γραφείου Συλλόγου:	ΔΡΧ. 85.200
Γ) Τόκοι (ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΠΙΣΤΕΩΣ)	ΔΡΧ. 136.179
Δ) Κέρδος Χορού OLYMΠΙΚ	ΔΡΧ. 68.000
E) Κέρδος Χορού Πλατάνου	<u>ΔΡΧ. 118.000</u>
	534.379

ΕΞΟΔΑ

A) ΕΝΟΙΚΙΟ ΑΙΘΟΥΣΑΣ ΠΛΩΜΑΡΙΤΩΝ:	ΔΡΧ. 10.000
B) ΕΞΟΔΑ ΕΚΔΡΟΜΗΣ:	ΔΡΧ. 53.300
Γ) ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΟΛΣΑ:	ΔΡΧ. 10.000
Δ) ΔΑΠΑΝΕΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΓΡΑΦΡΕΙΟΥ:	ΔΡΧ. 7.143
Ε) ΕΞΟΔΑ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΣ:	ΔΡΧ. 21.000
ΣΤ) ΕΙΣΗΤΗΡΙΑ Ο.Α. και έξοδα παραστάσεως:	ΔΡΧ. 84.000
Z) ΕΞΟΔΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:	<u>ΔΡΧ. 30.000</u>
	215.443

Το Νέο Δ.Σ. του Συλλόγου μας παρέλαβε το ποσό των 1.442.759 δρχ. από το απερχόμενο Δ.Σ.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1994

ΕΣΟΔΑ

A) ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:	ΔΡΧ. 100.000
B) ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΧΟΡΟ ΑΘΗΝΩΝ:	ΔΡΧ. 250.000
Γ) ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΧΟΡΟ ΒΡΙΣΑΣ:	ΔΡΧ. 100.000
Δ) ΤΟΚΟΙ ΧΡΗΜΑΤΩΝ:	ΔΡΧ. 200.000

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Η Γεν. Γραμματεία

Έγινε και φέτος ο καθιερωμένος χορός του Συλλόγου μας. Σπν αιθουσα του κέντρου "επειγόντος" συναντήθηκαν όλοι οι συντοπίτες μας, παλιοί φίλοι, άνθρωποι που τάχτηκαν να υπηρετήσουν την ιδέα ενός τοπικού Συλλόγου, που θα συγκέντρωνε στους κόλπους του, όσο γίνεται περισσότερους συμπατριώτες, ενώνοντάς τους κάτω από το αδελφικό πνεύμα της ιδιαίτερης πατριδιας.

Με μεγάλη προσέλευση, με φιλική διάθεση και όλο αυτό το κλίμα που δημιουργείται όταν οι Βρισαγίες συναντιούνται. Έγινε η αρχή της χορευτικής Βραδιάς που συνεχίστηκε το τέλος της με πολύ κέφι. Τα μέλη του Δ.Σ. που πραγματικά κουράστηκαν από αυτή την βραδυά, ενθουσιάστηκαν όταν ειδαν ότι η προσέλευση των συγκωριανών μας ήταν αθρόα.

Πουλήθηκαν τα λαχεία από τα μέλη του Δ.Σ. για τα δώρα του κωριού και αγοράστηκαν πρόθυμα από τους πατριώτες και τους φίλους του Συλλόγου.

Έγινε μια μικρή διακοπή για λίγα λόγια από τον πρόεδρο του Συλλόγου μας Θ. Νικέλλη και τον αντιπρόεδρο Σταύρο Παρασκευά. Διαβάστηκε επιστολή του Εκπολιτιστικού Συλλόγου Βρίσας για την συμπαράσταση του Συλλόγου μας οικονομικά στην δημιουργία μπάντας στο κωριό υπό την διεύθυνση του Δημητρίου Βογιατζή. Αποφασίστηκε να σταλεί το ποσόν των 100.000 δρχ. για τον λόγο αυτό.

Επίσης πρέπει να ευχαριστήσουμε όλους εκείνους τους συγκωριανούς μας που πάντα στον πλειστηριασμό των λαχείων βοηθάνε άμεσα τον Σύλλογο.

Μας τίμουσαν επισης με την παρουσία τους ο Βουλευτής Κόρακας, μέλη της ΟΛΣΑ και πολλοί φίλοι του Συλλόγου μας. Ήταν μιά βραδυά απρόσμενα ξεκαριστή που ευχόμαστε να επαναληφθεί με ακόμα περισσότερους παρόντες και λιγότερους απόντες.

Μια βραδά που σε κάνει να σκέφτεσαι με πόσο αγνότητα οι πρώτοι ιδρυτές αυτού του

συλλόγου τον δημιούργησαν για να ενώσουν όλους αυτούς του ξενπεμένους για να μην νιώθουν βαθιά τους εκείνο το αίσθημα του ξεριζώμου. Είναι ένας σκοπός κωρίς προσωπικό όφελος που σημαίνει κόπο, μόχθο και κρόνο. Μπορεί λοιπόν να αναρωτηθεί κανείς αν αξίζει τον κόπο, να παλέψουμε για τη διατήρηση της ιδέας από τον Σύλλογο για την διατήρηση των δεσμών μας για τον γενέθλιο τόπο μας.

Αν ψάχεις όμως βαθιά μέσα σ' εκείνους που γεννήθηκαν σε μια άσκημη εποχή, γεμάτη από γεγονότα που μαύρισαν ψυχές, βίασαν συνειδήσεις, εξανάγκασαν σε εκπατρισμούς εκατομμύρια ανθρώπους, αυτή η συνένωση κάτω από μια φιλόξενη στέγη για την αναπόληστη του παρελθόντος αλλά και αυτές οι σκέσεις μεταξύ τους ήταν απόλυτη ανάγκη.

Εφευρες απ'την πατρίδα κι ήταν ο πόνος πού 'θελε μαλάκωμα. Αυτό μόνο στον κύκλο κάποιων "δικών" σου ανθρώπων το κατάφερνες.

Και μέσα σ' αυτό το χρόνο που όλα αλλάζουν οι γενιές πέρασαν κι οι νέοι κοιτούν περίεργα όλα αυτά σαν νάναι άγνωστα αισθήματα γι'αυτούς. Βλέπουμε πια τώρα λίγους φίλους νάρκονται με τα παιδιά τους στις συγκεντρώσεις μας. Γιατί; μήπως χρειάζεται να κάνουμε πίσω; Μήπως είναι μια χαμένη μάκη; Ωχι.

Γιατί οι μάκες για την πολιτιστική μας ταυτότητα δεν είναι ποτέ χαμένες. Παλεύουμε σε όλη τη φιλοσοφία. Αυτός ο ξεριζωμός δεν υπάρχει στην νεώτερη γενιά. Θα υπάρξει όμως η φύτρα του τί είμαστε. Υπάρχει η Πατρίδα μας η Λέσβος ένα υπόσι που ταξιδεύει αιώνες αμέτρητους μέσα στο χρόνο, γιομάτο ιστορία, γιομάτο πίκρες, βάσανα, αλλά και ομορφιά και καλοσύνη, ικανό να μας δίνει κουράγιο για όλα όσα συμβαίνουν γύρω μας. Πρέπει να το νιώσουμε δικό μας να το διατηρήσουμε μέσα απ' τα παιδιά μας γιατί είναι ένα κομμάτι σ'αυτό που λέγεται "ΕΛΛΑΔΑ" σ'αυτό που λέγεται πολιτισμός.

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΛΕΣΒΙΑΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ (Ο.Λ.Σ.Α.)

Αριθμ. Εγγρ. Αθηνών 2517/καταχ, 459-9-88

αριθ. πρωτ. 103

Αθήνα, 27 Μαΐου 1994

Αγαπητοί συμπατριώτες,

Σας γνωρίζουμε ότι μέσα στο πλαίσιο της προσπάθειας που καταβάλει η Ο.Λ.Σ.Α για την προβολή της πολιτιστικής παράδοσης του νησιού μας και μετά την επιτυχία της περισυνής αντίστοιχης εκδήλωσης, αποφασίσαμε να διοργανώσουμε καλλιτεχνική βραδυά με θέμα τον ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΓΑΜΟ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ, με όλα τα σχετικά ήθη και έθιμα, αλλά και τα τραγουδιά και τους χορούς του νησιού μας.

Η εκδήλωση θα γίνει στο θέατρο "ΔΩΡΑ ΣΤΡΑΤΟΥ" το Σάββατο 25.6.93 και ώρα 07.00μ.μ.

Σας παρακαλούμε λοιπόν να μας ενημερώσετε ΑΜΕΣΩΣ (είναι πολύ περιορισμένα τα χρονικά περιθώρια) αν έχει ο συλλογός σας την δυνατότητα να πάρει μέρος στο πρόγραμμα με μουσική, χορευτικό, ή χορωδία, στα παρακάτω τηλέφωνα:

ΓΟΥΓΗΣ ΦΙΛΙΠΠΟΣ	50.20.767
ΠΛΩΜΑΡΙΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ	46.22.696
ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΛΣΑ	36.47.016

Προσκλήσεις θα διατεθούν και από τα ταμεία του θεάτρου, αλλά θα προηγηθεί προώληση από τα γραφεία της Ο.Λ.Σ.Α, Κιάφας 9-Αθήνα.

Καλό είναι να φροντίσετε για την έγκαιρη προμήθεια και διάθεση προσκλήσεων στα μέλη σας γιατί ο αριθμός των θέσεων του θεάτρου δεν είναι απεριόριστος. ΤΙΜΗ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ 1.500 ΔΡΧ.

ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Γ.ΚΟΥΡΟΥΝΗΣ

Π. ΠΛΩΜΑΡΙΤΟΥ

Νέες εκδόσεις

Ελάβαμε το πρώτο τεύχος του περιοδικού της Ο.Λ.Σ.Α που κυκλοφόρησε και θα θέλαμε στη σπίλη αυτή να συγχαρούμε τον πρόεδρο και την συντακτική επιτροπή για το καλό περιοδικό με ποικιλή ύλη σε καλό χαρτί και θαυμάσιο εξώφυλλο. Ευδιαφέροντα άρθρα για τα οξυμένα οικολογικά προβλήματα των κόλπων Γέρας και Καλλονής και τις ενέργειες που έχουν γίνει για τη διάσωσή τους. Επίσης λαογραφικά κείμενα και σελίδες

για τον Εφταλιώπη και τη συλλογή Κουτλίδην γεμίζουν τις σελίδες του. Πολύ καλή η παρουσίαση του καινούριου περιοδικού από την κ. Πέπη Δαράκη και τα πρώτα βίντα από τον κ. Τσακιρέλη. Ευχές λοιπόν για το νέο ξεκίνημα της Ο.Λ.Σ.Α για τη φωνή που απέκτησε να είναι δυνατή και σωστή και καλή δύναμη και κουράγιο στους υπευθύνους της σύνταξης. Από τον «αντιλαλό της Βρίσας».

Το Δ.Σ.

Σκόρπιες σκέψεις γύρω απ' το Πάσχα

της Μ. Διαμαντί

Πέρσυ το Πάσχα, μετά την Ανάσταση κατεβαίνοντας από την εκκλησία για το σπίτι, συνάντησα ένα φίλο του πατέρα μου. Αφού ανταλλάξαμε τα χρόνια ποδλά και τις καθιερωμένες ευχές σιωπηλοί προχωρήσαμε για λίγο. Ξάφνου στάθηκε και έντονα με ρώτησε: "Βρε Μαρία, γιατί βρε μουρέλιμ'" δεν νιώθω πια όπως τα παλιά; 'Ένα άδειο πράγμα, ένα κενό είναι μέσα μου. Θυμάμαι πως ήταν το Πάσχα άλλοτε σαν είμαστε παιδιά. Άλλα κι αργότερα σαν παληκάρια και σαν παντρεμένοι και γονείς νιώθαμε δύορφα. Τούτα τα τελευταία χρόνια όσο πάει το πράγμα ξεφτίζει".

Στην αρχή ένιωσα κάτι σαν μικροπανικό που όμως γρήγορα έγινε μια περιέργη στιφή ικανοποίηση. Επιτέλους δεν είμαι μόνη σ' αυτά τα συναισθήματα. Κι άλλοι και μάλιστα άνθρωποι άλλης γενιάς νιώθουν παρόμοια. Αφού συμφώνησα μαζί του αρκάσαμε ν' αναλύσουμε τι φταιέι.

Άλλθεια φίλοι και συγχωριανοί εσείς που μένετε στο χωριό και σεις της Αθήνας που πηγαίνετε στο χωριό για Πάσχα πώς νιώθετε; Κι αν τα πράγματα είναι και για σας κάπως έτσι τί νομίζετε πώς φταιέι;

Και δύο λόγια για ένα θέμα που μ' έχει απασχολήσει αισθητικά κι όχι μόνο. Μιλάω για το στόλισμα του επιτάφιου. Παλιά μόλις έμπαινες στην εκκλησία οι μυρουδιές απ' των λογιών λογιών λουλούδια σε κυρίευαν. Τα χρώματα τα σκέδια, οι συνδιασμοί κάθε φορά κι αλλοιώτικα, κάθε χρονιά κι έκπληξη. Θυμάμαι τις βιολέτες, τα πολύχρωμα τριαντάφυλλα και γαρύφαλλα, τις πάπιες, τις πασχαλιές, τα φύτρα απ' τις φακές και τόσα άλλα και τι συγκινητικό τα παιδιά να μαζεύουν πρώι-πρωί λουλούδια από το κάθε σπίτι, τι όμορφα γριούλες και νιές κοπέλλες ν' ανηφορίζουν για την εκκλησία, με τα μπουκέτα τους και να βιάζονται να προλάβουν το στόλισμα του επιτάφιου και μείς τα παιδιά να κρεμάμε τους μάρτυρες απ'

τα χέρια μας στο επιτάφιο. Τώρα αντί γι' αυτά, η ομοιομορφία του αγορασμένου γαρύφαλλου και το στόλισμα κλισσέ. Δεν αμφισβητώ την καλή πρόθεση των κυριών που πρωτοστατούν στο στόλισμα, στην προσπάθεια τους νάχουμε ίσως έναν επιτάφιο σαν αυτόν της πόλης. Όμως το σύγχρονο και το μοντέρνο δεν είναι πάντα το καλύτερο. Κι ο παλιός επιτάφιος με τις όμορφες του ζωγραφιές έχει -ευτυχώς που χρησιμοποιείται χρονιά παρά χρονιά- άλλη λεπτότητα και φινέτσα απ' τον καινούργιο. Το πλαστικό δεν είναι καλύτερο απ' το πόλινο.

Κι έρχομαι στη γιορτή του Απ-Γιώργη. Τότε που ξεκινούσαμε νωρίς το πρωί με τα πόδια ή τα γαϊδούρια. Που η φύση μάς άνοιγε απλόχερα την αγκαλιά της και μεις βήμα το βήμα γεμίζαμε τόσες εντυπώσεις τόσες εμπειρίες. Να οι πολύχρωμες πεταλούδες, να τα σπαρτά που κυματίζουν, να τα κοτύφια και τ' άλλα πουλιά, να οι πρώτοι τσαλαπετείνοι που ανθίζουν και προχωράγαμε και καιρόμαστε και ο πήλιος ζέσταινε και ζέσταιναν και οι καρδιές μας, και σαν τα πρωινά λουλούδια ανοίγαμε και πλησιάζαμε ο ενάς τον άλλον σ' ένα πανηγύρι επικοινωνιάς και ανθρωπιάς και στα γύρω του Απ-Γιώργη οι ανθισμένοι αβαγιανοί, να σε ζαλίζουν με τ' άρωμα τους. Τι ομορφιά Θεέ μου. Θυμάμαι ένα παλιό καθηγητή του πατέρα μου από τη Μυτιλήνη, τον Βασιλή Αρχοντίδη, γνωστό σε κάποιους από σας, να μου λέει κάποτε σε μια κουβέντα πριν πολλά χρόνια για το τι είναι ευτυχία. "Ευτυχία είναι νάσαι ξαπλωμένος στο χώμα, κάτω απ' τον πήλιο, δίπλα στους ανθισμένους αβαγιανούς, να σούρχεται ο μυρουδιά τους και το ζουζούνισμα απ' τις μέλισσες που βόσκουν πάνω τους. Τι άλλο θέλει αλλίθεια ο άνθρωπος για να νιώθει ευτυχισμένος;" Άλλθεια τι άλλο;

Και μετά τη λεπτουργία καθόμαστε παρέες παρέες και ανοίγαμε τις πετσέτες μας και γευόμαστε τα λιγοστά μας φαγώσιμα, ψωμί,

τυρί, αυγά, κουλούρια και φτιάχνονταν κείνες οι τεράστιες κούνιες κι άρκιζαν τα τραγούδια και το γλέντι. Σήμερα πάμε όλοι μ' αυτοκίνητα, έρχονται τα κασετόφωνα και τα βίντεο, ψήνονται αρνιά, στίνονται πλαστικά τραπεζάκια.

Και ξαφνικά λες και κάπι μας τρομάζει, κάπι δεν μας ικανοποιεί, αρχίζει η κάθοδος. Ουρές, άγχος να φύγουμε. Τι μας βιάζει; Τι θέλουμε; Θυμάμαι τότε που σαν κορταΐζαμε τραγούδια, χορό και παιχνίδι, με τα χέρια γεμάτα μπουκέτα μ' ανοιξιάτικα λουλούδια και καλάμια χλωρά, κατηφορίζαμε με τα πόδια, άλλοι προς το χωριό, άλλοι προς τη θάλασσα που πολλές φορές χάναμε τα μονοπάτια, μπερδεύομαστε και αλλαζόδρομούσαμε. Κι ύστερα από ώρες περιπλάνησης νάτι επιτέλους η μαριώλα θάλασσα να μας περιμένει κλείνοντας μας το μάτι σε μικρά μικρά κυματάκια και καθόμαστε κατάκοποι κι ευτυχισμένοι στην αμμουδιά θάλεγα και σοφοί έχοντας καταλάβει ενστικτωδώς τι ήθελε να πεί ο ποιητής "Να εύχεσαι νάναι μακρύς ο δρόμος, τους Λαιστρυγόνες και τους Κύκλωπες μην φοβηθείς.....ήδη θα το κατάλαβες Ιθάκες τι σημαίνουν.

Το παιδί και το παιχνίδι τότε και τώρα

της Μαρίας Διαμαντή

Δώστε μου πίσω τη γη, τα βουνά, τα λιβάδια, τα ποτάμια, τις λίμνες, τη θάλασσα.

Δώστε μου πίσω τη ζέστα του ήλιου, τα ρχώματα των λουλουδιών και των πεταλούδων, τη μυρουδιά της βρεγμένης γης, του θερισμένου σανού, του ψωμιού που μοσχοβολάει μόλις βγαίνει απ' το φούρνο.

Δώστε μου πίσω τα παραμύθια της γιαγιάς, τις ιστορίες του παππού, τη θαλπιωρή της γειτονιάς τα καλοκαιρινά βράδια. Δώστε μου πίσω τις φωτιές του Αν-Γιαννιού, τη γλύκα της εκκλησιάς το Πάσχα, τη χαρά των κάλαντων των Χριστουγέννων και το στόλισμα του

δέντρου -που κόβαμε εμείς οι ίδιοι και κουβαλάγαμε στο σπίτι-. Δώστε μου πίσω τη χαρά των παιχνιδιών που κάθηκαν.

Μεγαλώνοντας παιδιά και παρακολουθώντας την πορεία της εξέλιξής τους, πολλές φορές αναποδώ τα παιχνίδια των παιδικών μας χρόνων. Κι αναρωτιέμαι αν έχει μείνει τίποτα από την πανάρχαια και διαχρονική ανάγκη του ανθρώπου για παιχνίδι ή κάσαμε την ψυχή μας στον τεχνολογικό λαβύρινθο;

Τα σημερινά παιδιά μεγαλώνοντας μέσα στην πληθώρα των τελειοπιμένων παιχνιδιών, κλείσμενα στα τοιμεντένια τους κλουβιά, με πολύ λίγο χρόνο ελεύθερο, μοιάζουν να γίναν θεατές του παιχνιδιού.

Σέρνουν την ανία τους από παιχνίδι σε παιχνίδι στερημένα από πρωτοβουλία, φαντασία και δημιουργικότητα.

Βέβαια η κατάσταση στο χωριό -σε σχέση με το παιδί και το παιχνίδι- είναι πολύ καλύτερη από αυτή του παιδιού της πόλης. Όμως κι εκεί τα πράγματα έχουν αλλάξει. Τα καλοκαριαίρια βλέπω πολλές φορές τα παιδιά να σταματούν το παιχνίδι τους στη μέση για να παρακολουθήσουν την αγαπημένη τους εκπομπή στην τηλεόραση. Παρακολούθοντας τις ανταλλαγές εντύπων μεταξύ τους, βλέπω ότι περιορίζονται στα εικονογραφημένα περιοδικά και βιβλία -έχοντας συνηθίσει στον βορβαρδισμό της εικόνας- θεωρώντας τα λογοτεχνικά βιβλία, τους μύθους και τα παραμύθια λίγο βαρετά, λίγο ξεπερασμένα.

Γνωρίζοντας ότι ο λαϊκός μας πολιτισμός τείνει να εξαφανιστεί από την εισβολή της τεχνολογικής εξέλιξης και πιστεύοντας ότι είναι χρέος όλων μας να συμβάλουμε στη διατήρηση και συνέχιση του, ξαναγυρνώντας στα παιχνίδια των παιδικών μας χρόνων. Αναθυμιέμαι τότε με νοσταλγία -και πίκρα για τον χαμένο αυτό παράδεισο- την ζωντάνια, το κέφι και τη χαρά που μας πλημύριζαν.

Υπάρχει αλήθεια κάποιος που ξέχασε τα παιχνίδια μας στην πλατεία του Αγ. Κωσταντίνου και σ' όλες τις γειτονιές του χωριού; Κάθε γειτονιά είκε το δικό της κόσμο,

με τους δικούς του κώδικες, τους δικούς του χώρους, τα σοκάκια, τις πλατείες, τα δέντρα, τις σπηλιές και τις σκάλες.

Παιχνίδια που προκαλούσαν δυσφορία στους μεγάλους και συχνά μας μάλωναν, μας έδιωχναν και απειλούσαν να το πουν σε γονείς ή δασκάλους. Ομως ο κόσμος όλος ήταν δικός μας. Η άδική και βάναυση αυτή συμπεριφορά λιγό μέτραγε μπροστινά καρά του παιχνιδιού, την αίσθηση της ελευθερίας και στο μεθύσι της φαντασίας. Αντηκούσαν λοιπόν οι γεπονιές από γέλια και ξεφωντά, τσακωμούς και κλάμματα. Γιατί μέσα από το παιχνίδι μαθαίναμε να υπακούμε σε κανόνες και να πειθαρχούμε σε ομάδες. Η νεολαία ενίσχυε την αυτοπεποίθησή μας και η ήπια αποτελούσε ερέθισμα για μια καινούργια προσπάθεια.

Και τι δεν παίζαμε; Θυμάστε άραγε τον κουτσό ή τη χαράνα; Σχεδιάζαμε με κιμωλία ή κεραμίδι το σχήμα -υπήρχαν πολλά είδη και- κρατώντας το ένα πόδι στον αέρα πιπούσαμε με το άλλο κλοτσώντας ένα κομμάτι κεραμίδι ή μια πλακούτσι πετρούλα, μέχρι να πάει στο τέρμα. Έκανε αυτός που το πόδι του ή το πλακάκι ακούμπαγε σε μια απ' τις γραμμές του σχήματος.

Το σκοινάκι είκε κι αυτό τους φανατικούς του φίλους. Κέρδιζε όποιος κατάφερνε να πιδίσει περισσότερες φορές.

Κι ερχόμαστε στην κούνια, -χαρά ατέλειωτη μικρών αλλά και μεγάλων- που απ' ότι δένε οι μελετητές συμβολίζει την επιθυμία μας ν' αγγίξουμε τον ουρανό, να πετάξουμε. Ιλιγγός και μεθύσι, όπου δεντρί και κλαδί αμέσως φτιάχνονταν η κούνια. Αξέχαστα τα τραγούδια που τη συνόδευαν, ειδικά στα αλώνια την επόμενη της Ανάστασης και στη γιορτή του Απ-Γιώργη μέσα στο όργιο της αυθισμένης φύσης.

Αγαπημένα παιχνίδια, zωντανά και χαρούμενα ήταν ακόμα τα σκαμνάκια και η μακριά γαϊδούρα.

Παίζονταν επίσης τα πέντε κυπαρισσόμηλα ή οι πέντε στρογγυλές πετρούλες που τα πετούσαμε στο αέρα και προσπαθούσαμε να

τα πιάσουμε πρίν πέσουν στο έδαφος.

Θυμάμαι ακόμα το πούντο-πούντο το δαχτυλίδι-ψάξε όπου θα το βρείς και ένα από τα παιδιά να προσπαθεί να βρεί το δαχτυλίδι που η "μάνα" έκρυψε στις κλειστές παλάμες κάποιου.

Μια παραλλαγή πρέπει υάτιν το τσιμπιδάκι ή το κουμπί που κρύβονταν στα μαλλιά ή στα ρούκα κάποιου παιδιού και οι άλλοι προσπαθούσαν με τη σειρά να το ανακαλύψουν. Υπήρχε και η θαυμάσια κυρά-Πινακωτή! κυρά - Πινακωτή! έλα απ' τ' άλλο μου τ' αυτή.-»- τι θέλεις και με ζαλίζεις; -Είπε ο Βασιλιάς να μου δώσεις το πιο καλό αρνί. - Διάλεξε και πάρε...

Τα μικρότερα παιδιά παίζανε το μέλι-μέλι μέλισσα, την μικρή Ελένη, το γύρω γύρω άλοι, το δεν περνάς κυρά Μαρία και το λύκο μέσα στο δάσος περπατώ-

Όλοι σγαπούσαμε το κρυφτό ή καλυφτό και υπήρχαν φορές που οργώναμε ολάκερο το κωριό για να βρούμε την καλύτερη κρυψώνα. Φλούς πολλούς είκαν και τα αγάλματα ακούντα-αμιλπτα-αγέλαστα, το μπίζ- με το γνωστό ήπο της μέλισσας- τοπετάει-πετάει και η κολοκυθιά.

Σαν σ' όνειρο θυμάμαι τις ομάδες με τις πλακούτσες πέτρες, και τ' αγόρια να τρέχουν τσούρμο πίσω από μια ρόδα ποδηλάτου που την συγκρατούσαν και την έσπρωχαν μ' ένα συρμάτινο χερούλι κυρτό στην άκρη.

Και φυσικά η αμπάριτα έδινε κι έπαιρνε. Υπήρχε κι ο φοβερός πετροπόλεμος-κύρια αγορίστικο παιχνίδι- με τα στρατηγεία του, τις καλύβες και σπηλιές, τον εξοπλισμό των αντιμαχομένων ομάδων τους αιχμαλώτους και τα λάφυρα και βέβαια τα σπασμένα κεφάλια.

Αν τώρα κάποιο αγαπημένο παιχνίδι κείνης της εποχής ξεκάστηκε ας μου συγκωρεθεί η παραπέρα έλλειψη καλής μνήμης. Καλώ τους παιδικούς μου φίλους και τους παλαιότερους να συμβάλλουμε όλοι μαζί, μέσα από τις σελίδες τουτου του περιοδικού, στο να καταγραφούν και να περάσουν στις επόμενες γενιές τα παιχνίδια, τα παιχνιδοτράγουδα, τα έθιμα, οι μύθοι και οι παραδόσεις μας.

«Αν έχει κάτι να προσφέρει η Ελλάδα στον υπόλοιπο κόσμο -έλεγε ο πρόσφατη χαμένη υπουργός πολιτισμού Μελίνα Μερκούρη- αυτό είναι ο πολιτισμός της. Ολοι γι' αυτό μας ξέρουν και θα μας ξεχάσουν αν εμείς οι ίδιοι το παραμελήσαμε». Μ' αυτό λοιπόν το σκεπτικό προτείνω τη διοργάνωση ενός πολιτιστικού παιδικού διήμερου, στη διάρκεια του καλοκαιριού στην πλατεία του Αγ. Κωσταντίνου, με διαγωνισμό ζωγραφικής, κατασκευές κειροτεχνίας και πλούτο, με παιχνίδια κι αγωνίσματα. Κι αν είναι δυνατό ο καθιερωμένος καλοκαιριάτικος χορός του συλλόγου να γίνει στην ίδια πλατεία κλείνοντας αυτό το πολιτιστικό διήμερο. Για να ξαναζωντανέψει ο χώρος αυτός που σ' όλους

μας τόσα έχει προσφέρει, για να βγάλουμε το παιδί που κρύβουμε μέσα μας, παίζοντας με τα παιδιά μας, συνεχίζοντας τη πολιτιστική μας παράδοση.

Ακόμη τελειώνοντας προτείνω την αξιοποίηση του παλιού Δημοτικού σχολείου στην πλατεία του Αγ. Κωσταντίνου, ώστε σιγά-σιγά να καθιερωθεί σαν πολιτιστικό κέντρο που πέρα από τη δανειστική βιβλιοθήκη μπορεί νάκει μαι αιθουσα για σκάκι, να γίνονται εκεί τα μαθήματα μουσικής, κάποια μαθήματα παραδοσιακής αγγειοπλαστικής από ντόπιους αγγειοπλάστες και τόσα άλλα.

Θέληση και φαντασία χρειάζονται.

Ας τις αφήσουμε λοιπόν να μας οδηγούν, να γονιεύουν και να δημιουργούν.

Η γιορτή της μπτέρας

της Βαρβάρας Σκιά

Για τη γιορτή της μπτέρας θέλω να αφιερώσω λίγα λόγια στη Βρισαγώτισα μπτέρα, μικρό αντίτιμο στη μεγάλη προσφορά της. Σπις λίγες αυτές γραμμές ωστόσο δεν είναι δυνατόν να χωρέσει η ευγνωμοσύνη, να χωρέσουν τα συναισθήματα, για τη μοναδική γυναίκα για κάθε άνθρωπο στον κόσμο, τη μάνα. Το σπίτι ξυπνά με τα πατέματα της μπτέρας στα σκαλοπάτια, το χέρι που φιάχνει τα σκεπάσματα ή διορθώνει την κουνουπιέρα, τα χειλί που σβύνουν τη φλόγα του κεριού λέει ο ποιητής.

Άλλα σε τούτο το αφιέρωμα θέλω να σταθώ περισσότερο στις μεγαλύτερες γυναίκες, σε κείνες τις μάνες τις βασανισμένες και καταπονημένες από τις σκληρές κειρωνακτικές δουλειές, που η ζωή τους πέρασε μέσα στη στέρηση και τον αγώνα τις βιοπάλης. Τώρα οι νέες μπτέρες οπωσδήποτε ζούνε σε καλύτερες συνθήκες αλλά εκείνες οι παλιές μπτέρες του χωριού μας έχουν υποφέρει και έχουν στερηθεί σκεδόν τα πάντα. Όλη μέρα στα χωράφια θέριζαν, αλώνιζαν, μάζευαν ελιές καπνά, αλλά και στο σπίτι όταν έμεναν δούλευαν ασταμάτη

γιατί είχαν τόσα πολλά να κάνουν, αφού όλα έπρεπε να γείνουν με τα χέρια τους. Χρειαζόταν να ζυμώσουν, να φουρνίσουν, να πλύνουν, να κάνουν τα λαστιά, να στιβάσουν το μπαμπάκι, να υφαίνουν σκεδόν όλα τα ρούχα τις φαμιλιας, να αλέσουν στις βαρείες μυλόπετρες. Στο σπίτι δεν υπήρχε ευκολία καμία, το νερό το ανάσερναν και το κουβαλούσαν με τις λαγίνες, μεγάλο πρόβλημα και μόνο που γενούσαν τόσα πολλά παιδιά έφτανε, ριφοκινδυνεύοντας τη ζωή τους δίκως γιατρούς και φάρμακα, με επιδημία επιδόξιου πυρετού και άλλους κινδύνους. Τα μεγάλωναν με το γάλα τους και τα γιάτρευαν μόνες τους όταν αρρώσταιναν και κείνα τις κοίταζαν κατάματα γροικώντας πώς από κείνη εξαρτιόταν η ζωή τους. Δεν κάθισαν ποτέ στην καρέκλα να φάνε, δεν φόρεσαν ακριβά ρούχα και παπούτσια και πέρασαν όλη τους τη ζωή με την ίδια καλή φορεσιά και ίσως με τα ίδια σκολιανά ποπούτσια.

Γερνούσαν γρήγορα καθώς είχαν τον πλοίο να τους ζεματάει το καλοκαίρι και το κρύο το χειμώνα, όπως τα αγριόχορτα στα

χέρσα χωράφια.

Δεν έκαναν καμιά περιποίηση στον εαυτό τους και όταν λουζόταν και ντυνόταν για να πάνε στην εκλοπιά τα παιδιά ρωτούσαν (Γιατί μάνα είσαι σήμερα όμορφη γιατί δεν είσαι κάθε μέρα;). Έχω πολλές δουλιές μωρό μου είμαι αφανισμένη στην κούραση ήταν η απάντηση. Αλλά πάντα ότι κι άν έκαναν ένοιωθε κανές πως εκείνο που τις απασχολούσε ήταν τα παιδιά τους και η μόνη τους φιλοδοξία ήταν να έχουν μια καλύτερη ζωή. Γι' αυτό προσπαθούσαν με χίλια βάσανα να αγοράσουν λίγα λιόδεντρα ελπίζοντας να έχουν ένα καλύτερο εισόδημα εκείνα.

Τώρα πόσο τους βοηθούσαν οι άντρες; καθόλου. Η ανατροφή των παιδιών ήταν αποκλειστικά δουλειά της μπτέρας και το μεγάλο τους παράπονο γιατί ενώ μαζί δουλευαν όλη μέρα μόλις ξεφόρτωναν εκείνοι πίγαιναν στο καφενείο έπιναν το ρακί τους ξεκουράζονταν ενώ εκείνη δεν ήξερε τι να πρωτοκάνει. (Θα προσθέσω το ίδιο παράπονο έχουν και οι σημερινές μπτέρες με τη μανία που έχουν οι άνδρες για το καφενείο στο χωριό). Πρέπει να είχαν συνειδητοποιή-

σει το ρόλο τους στη κοινωνία και να ένοιωθαν την αδικία που τους γινόταν, γιατί ενώ έβαζαν εκείνες τη προίκα τους για το ξεκίνημα του σπιτικού, δεν είχαν δικαιώματα ούτε κοινωνικά, ούτε πολιτικά. Γι' αυτό πάντα στις εκλογές τότε που δεν ψήφιζαν οι γυναίκες έλεγαν: γιατί εμείς δεν είμαστε άνθρωποι τι είμαστε αναρωτιόταν πασχίζοντας να βρούν μια δικαίωση.

Πολλές από τις παραδόσεις μας δεν έχουν πεθάνει, γιατί υις κράτησαν οι μάνες μας σε χρόνια πολύ δύσκολα, με τα υφαντά τους, τις πίτες, τις πλατσέδες, τους άρτους, τα λαζαρέδια, τα κλίσα του γάμου και όλα όσα μας έμαθαν. Σκλαβωμένοι στους Τούρκους τόσα χρόνια και με δυό παγκόσμιους πολέμους φύλαξαν τις εικόνες φύλαξαν τις σφραγίδες κράτησαν την τιμή τους.

Ας είναι οι γραμμές αυτές ένα μεγάλο ευχαριστώ στις Βρισαγώτισες μπτέρες και μια θύμηση για κείνες που δεν υπάρχουν πιά ανάμεσα μας.

ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ Τ' ΑΓΙΟΥ ΛΙΑ

της Βαρβάρας Σκιά

Το καλοκαίρι στα Βατερά αρχίζει με το πανηγύρι του Προφήτη Ηλία. Ας γυρίσουμε λοιπόν αρκετά χρόνια πίσω κι ας θυμηθούμε πως γινόταν το πανηγύρι τ' Αγιού Λια, όπως το λέμε μέχρι σήμερα.

Τότε, όσοι είχαν αμπελιά απ' το γιαλό μεριά κατέβαιναν με τους κουμπάρους τους, με τις φαμίλιες τους μια για να χαρούν το πανηγύρι αρκίζοντας απ' το πρωί και για να προλάβει να γίνει το φαΐ που το μαγείρευαν εκεί στο αμπέλι. Είχαν φτιάξει όμως εν τω μεταξύ στο σπίτι στο χωριό κεφτέδες, έπαιρναν και ένα κασκαβάλ' τυρί, κανένα παστό για να ρακίσουν οι άντρες ώσπου να γίνει το φαΐ. Όλα αυτά τα έβαζαν σε πλουμιστούς τροβάδες, πάρναν τα ποτηρέδια για

το ρακί, που το φέρναν απ' το χωριό και ππρούνια και χλιάρια δεμένα μέσ στο μισαλέλ, δυο ψωμιά (με δέ φτάξ' του ένα τοι πέο' λήγου), και μια λαϊνούδα νερό. Μες σ' ένα τριχένιο τροβά βάζαν και τον τσιντιρέ, που τον φορτώνουν χαμλά χαμλά για να μπλερωθούν, γιατί ήταν μιτουρουμένους. Άμα τα φορτώναν όλα, βάζαν κατασάμαρα κι ένα μεγάλο τσόλ' καινούριο, για να τ' απλώσουν εκεί να καθίσουν. Ωσπου να ξεκίνησουν, περνούσαν οι γεπόνοι και λέγαν "άειντι, τραβάτι; Καλά κάντι. Τοι τ' χρόν' να είστι καλά να πάπι". Και τα πειραχτήρια, που δε λείπαν ποτέ, έλεγαν: "Αμ σεις φουρτώσατι του γάιδαρου αρέτις τοι μπουρέτις". Καμιά φορά σήμαινε αναχώρηση, αφού

καθαλίκευε η γυναικά με το απαραίτητο μωρό στον κώλο. Σ' όλο το δρόμο ανταμώναν χωριανούς, που μαζί με την καλημέρα λέγαν: "Άειντι, στου παναγύρ' παγαίνιτι;" "Ναι, ναι" τους απαντούσαν "στου παναγύρ'".

Μόλις φτάναν, η πρώτη τους δουλειά ήταν να κάνουν το πυρουμάχ' και να βάλουν το φαΐ, που πάντα ή μελπάνες με το κρέας ή πατάτες με το κρέας. Ύστερα, κάτω από τη φρίτza, που πάντα καμωμένη από τις κληματαριές και είχαν ρίξει και ροδοδάφνες από πάνω για να κάνει πιο καλό ίσκιο, στρώνων το τσόλ' κι από πάνω τη μοσάλα. Βάζαν τα ποτηρέλια και το μεζέ, το' κιφτέδις, το παστό, το τυρί κι αρχίζαν τα "Εις υγείαν κμπάρι, τοι τ' χρόν' να είμαστι καλά" και "Πάντα αγάπ'". Έλα κμπάρα να πιεις τοι συ ένα, έλα τοι συ κυρά", "άειντι, τοι τ' χρόν'", και πάλι απ' την αρχή.

Εν τω μεταξύ, τα μωρά είκαν ξαμολυθεί μες σ' αμπέλι να βρουν κανένα σταφύλ' δρόμο και οι μεγάλοι φωνάζαν και λέγαν "Μη τα τζμπάτι ούλα. Άμα βρείτι κανένα όρμο, εύτου να τρώτι. Μη τα τζμάτι ούλα. Ακούτι βρε μουρά;" Όσο περνούσε η ώρα, τόσο πληθαίναν τα λόγια και τα χωρατά, αρχίζαν τα "ρελαλόμ". Ύστερα πιάναν τον γκακοντενεκέ, αφορημή να χορέψουν τα μωρά, ενώ φωνάζαν τις πιο μεγάλες κοπελούδες να τραγουδήσουν και να χορέψουν. Αυτές, που ως εκείνην την ώρα είκαν τα μάτια τους σ' αυτούς που κατεβαίναν απ' τον Αγιού Λια γιαλό γιαλό πάνω στα ζα με τα πευκέλια και κοπάζαν μπας και ξεχωρίσουν τίποτα μαύρα μάτια, βλέποντας το κέφι έπαιρναν μέρος με κείνα τα δίστικα όλο καπμό και λαύρα:

Από μακριά τα μάτια μου δε φτάνουν να σε δούνε

μόνο οι ακτίνες έρχονται και με παρηγορούνε.

Ερχόταν η ώρα, γινόταν και το φαΐ που μοσκοβοδούσε καθώς το βγάζαν σε τρία τέσσερα πιάτα (κι δσοι θέλει ας πάντα, από κει τρώγαν όλοι), κόβαν και φιλετάρες

ψωμί σταρένιο νιαροζμουμένο για το πανηγύρι και το καταφαριστιόταν καθισμένοι σταυροπόδι κατάκαμα. Κάθε τόσο οι γυναίκες λέγαν η μια στην άλλη: "Φάγι κμπάρα, πιάσι κριγιάς, έπιασις; Καλό γίντσι, παραλίγου να ξικάσου του πιπέρ' σπιρέρα". "Εμ τι να προυτουθιμηθείς". "Εμ, τόσις μαγείρσις, δε θα γίν' καλό;" λέγαν οι άντροι και γελούσαν.

Το απομεσήμερο, αφού όλοι πάντα χορτασμένοι και ζαλισμένοι απ' το ρακί, παίρναν έναν ύπνο. Άλλος πήγαινε κι έβρισκε καμιάν αχλάδα, άλλος πίσω απ' το ντάμ' που ίσκιασε, οι γυναίκες με τα μωρά κάτω απ' τη φρίτza και τα κοπελούδια μες στο νταμ'. Τα μεγαλύτερα αγόρια εν τω μεταξύ, που δεν τα κάναν καλά να κοιμηθούν, γιατί θέλαν να παν στους καφενέδες να δουν τι γίνεται, ερχόταν και φέρναν τα νέα, πως κατεβήκαν δυο τρεις μουσικές, πως ο άμμος είναι γεμάτος καρπούζια κβάρις κβάρισκαι πως ήρθαν και Πλωμαρίτικα καϊκια και φέραν πανηγυριώτις. Ε, τα κοπελούδια αυτό θέλαν ν' ακούσουν. Τρώγαν τα πλευρά των μανάδων τους κι αυτές με τη σειρά τους των αντρών τους να παν στους καφενέδες, όπου ακουγόταν κι όλας οι μουσικές να παίζουν. "Σεις το' καλάτι" λέγαν αυτοί, που δε θέλαν να ξεβολεύτονταν αλλά τι να κάναν, σπκωνόταν σιγά σιγά κι ετοιμαζόταν. Τα κορίτσια εν τω μεταξύ είκαν φορέσει τα καλά τους φουστάνια, που τα κρατούσαν στο μπράτσο τους το πρωί απ' το χωριό κι όλο κοπάζανε σ' ένα καθρεφτάκι. "Τ' ν αυγή, τ' ν αυγή θα φανεί ποια είν' πιο όμουρφ'. Τώρα ουλής όμουρφις είνι" τους λέγαν και τις πειράζαν.

Καμιά φορά μαζεύαν τα πράγατα μες στο νταμ' και ξεκινούσαν και στο δρόμο οι αργαλιές πάντα γεμάτες ζα δεμένα κι ο άμμος γεμάτος καρπούζια, όπως λέγαν τ' αγόρια "κβάρις κβάρις". Εν τω μεταξύ κατέβαινε συνέχεια ο κόσμος απ' το χωριό με τα ζα και περπατάμενοι με τις κομπανίες τους. Μέχρι και φανάρια παίρναν, όταν δεν είχε φεγγάρι. Όλοι καθίζαν στον άμμο και βλέ-

παν τα καϊκια που κάναν σεργιάνι τον κόσμο. Παραπρούσαν τις κοπέλες και τα παλκάρια που έκαναν τη βόλτα τότε χαμπλά, πα' στο κατάγιαλο και λέγαν: "Τι όμορφα που είνι! Αμ δεν κατιβαίνουμι πουτές. Δε γρικούμη". Οταν έπεφτε ο πλίος, στρώναν τις μισάλες, βάζαν τα φαγιά, ανάβαν και φανάρια αργότερα, όταν πάνταν κασοφεγγαριά και τρώγαν ακόμη κι αυτοί που θα καθίζαν στα καφενεία, γιατί τότε οι καφετεζίδες βάζαν σε κάτι μικρά πιατέλια λίγο μεζέ, δε χόρταινες. Η ώρα περνούσε, όσοι πάνταν να καθίσουν στη μουσική πιάναν τραπέζι, κάποιοι μεγάλοι ανθρωποί έπαιρναν τα μικρά παιδιά και έφευγαν στο χωριό. ενώ άλλοι που είκαν φέρει μαζί τους χράμια, κοιμίζαν στην αρχή τα μικρά και τα σκεπάζαν, ύστερα κοιμόταν κι αυτοί, κι έβλεπες ο άμμος να είναι γεμάτος κουκλώμεν' και τότε να είκες όρεξη για γέλια να' βλεπες σκηνές.

Σ' αυτό το διάστημα το γλέντι κορυφώνταν. Χόρευαν νωρίς πιο πολύ οι αρραβωνιασμένοι. Χόρευαν κι απ' τα Πλωμαρίτικα τα χωριά, γιατί θέλαν να φύγουν τα καϊκια. Οι πιο μερακλίδες θέλαν να χορέχουν την αυγή, όταν γλυκοχάραζε. Αυτό πάνταν πανηγύρι. Να παίζουν τα όργανα όμορφα, σιγανά εκείνους τους σκοπούς τους μερακλίδικους, προπαντός όταν ερχόταν ο Μπαλάκος. Σαν έκανε να ξημερώσει, τότε έλεγες ας μην τέλειωνε ποτέ αυτή η ομορφιά. Έπαιζε η μουσική, χόρευαν τα νιάτα και δεν ακουγόταν παρά μόνο τα "όπα" τους και τα βήματα του χορού, λες κι αυτή την ώρα δεν υπήρχε τίποτα άλλο πάνω στη γη παρά μόνο η μουσική, ο χορός των παλλικαριών κι η θάλασσα πιο κάτω, πάντα όμορφη και πλανεύτρα. Το γλεντι συνέχιζε ως το μεσημέρι, αλλά πολλές φορές ξανάρχιζε το απόγευμα και κράταγε πάλι ως αργά.

Έτσι γινόταν τ' Αγιού Λια εκείνα τα χρόνια, έτσι όμορφα κι απλά, σχεδόν αναμεταξύ μας. Από τότε πολλά άλλαξαν και μόνο όταν έχει φεγγάρι στ' Αγιού Λια είναι το ίδιο και τότε και τώρα

Πανηγυρικός λόγος της Εορτής Άγίου Γεωργίου της Βρίσας Λέσβου

του Γ. Μανώλα

Αγαπητοί μας συγχωριανοί κυρίες και κύριοι, Χριστός Ανέστη.

Κατ' αρχήν καλωσορίζω όλους τους πατριώτας που μας πήλθαν από την πρωτεύουσα και από τα άλλα μέρη της Ελλάδας για να γιορτάσουμε μαζί την Ανάστασιν του Χριστού και την εορτήν του Αγίου Γεωργίου. Η εφετεινή συμμετοχή των κατοίκων είναι πρωτοφανής στα χρονικά του χωριού και τούτο οφείλεται κατά μέγα μέρος εις την οργάνωση της Εορτής του Αγίου Γεωργίου. Αυτό σημαίνει, την αγάπη και την λατρεία ολοκληρου του χωριού μας, καθώς επίσης και διά το Πάσχα που έμεινα κατάπλικτος από την συρροή του κόσμου. Το φετεινό πανηγύρι του Αγίου Γεωργίου θα παρουσιάσει μια σειρά εκδηλώσεων, θα πλουτίσουν και θα λαμπρίνουν το γιορτασμό με αποτέλεσμα η ανοιξιάτικη αυτή μέρα να ξεχωρίση και θα μείνη στη μνήμη όλων των προσκυνητών, αλλά αυτό που έχει και τη μεγαλύτερη σημασία είναι η πιστή αναβίωση και αναζωπύρωση ορισμένων παλαιών εθίμων που είχαν κάποτε, σταματούν επί πολλά χρόνια και σήμερα αρχίσαμε προ τριετίας να τα παρουσιάσουμε καλύτερα από την παλαιάν εποχήν. Το σημερινό πανηγύρι τονισμένο με ένα ξεχωριστό τρόπο έτσι ώστε να μην αλλοιωθεί καθόλου το παραδοσιακό χρώμα της τελετής. Η παρουσία σας αγαπητοί μας πατριώται θα τιμήσει ιδιαίτερα τις εκδηλώσεις μας και σε όλους μας θα δώση περισσή χαρά και ηθική ικανοποίηση για την όλη επιτυχία. Όλα αυτά για να γίνουν χρειάζεται οικονομική συμπαράσταση από όλους μας,

για να μπορέσουμε να φιάζουμε περισσότερα στην ερχόμενη επέτειο του Αγίου Γεωργίου. Ο Ιππικός μας Σύλλογος Βρίσας δεν εφίστει κόπων για την όλην οργάνωση της Εορτής, πολλές μέρες βρίσκεται το Συμβούλιο του Συλλόγου επί ποδός για να κατορθώσουν να φέρουν εις πέρας την σημερινή ημέρα. Παρακαλούνται όλοι όπως βοηθήσουν οικονομικώς το ταμείον του Συλλόγου και να είσθε βέβαιοι ότι το μελλον θα είναι καλύτερο ως πρός την γενική οργάνωση της εορτής. Είναι η τρίτη χρονιά που ηγοράσθη μοσχάρι και εντός ολίγου θα γίνει η διανομή του φαγητού παρακαλώ με ποσυχία και τάξη θα πάρετε όλοι την μερίδαν σας.

Στις 5 η ώρα απόγευμα θα γίνει η εκκίνηση των Ιππέων από το εξωκλήσι του Αγίου Γεωργίου προς το χωριό και στις 6μ.μ . με συνοδεία μουσικών οργάνων, από το εξωκλήσι του Αγίου Θεράποντα. Τα άλογα με τους ιππείς θα κατευθυνθούν πρός την πλατεία του χωριού (πλάτανος), όπου θα ακολουθήσει η γλέντι μέχρι πρωίας, παρακαλούνται όλοι οι κάτοικοι του χωριού όπως παραβρεθούν σε όλες τις εορταστικές εκδηλώσεις της πανήγυρης. Επίσης ευχαριστούμε την ένωση ποτοποιών Μυτιλήνης (Ε.Π.Ο.Μ.) διά την προσφοράν των 100.000 δραχμών στο Σύλλογο μας. Ευχαριστούμε όλους τους παραβρισκομένους χρόνια πολλά και ας ευχηθούμε με την βοήθειαν του Θεού να είναι του χρόνου πολύ καλύτερα από φέτος. Χρόνια πολλά στους εορτάζοντες.

Βρίσα 2/5/94.

Οι Ιππείς που έλαβον μέρος στην πανήγυρη είναι οι κάτωθι:

- 1) Βασιλειος Αναγνώστου
- 2) Γεώργιος Καπετανής
- 3) Σεβαστός Σάββας

- 4) Εμανουήλ Καλατζής
- 5) Γεώργιος Λινάρδος
- 6) Ευστράτιος Λινάρδος
- 7) Κωνστάς Λινάρδος
- 8) Μιχαήλ Προκοπίου
- 9) Απόστολος Αποστόλης
- 10) Ιωάννης Παπαγιάννης
- 11) Δημήτριος Παπαγιάννης
- 12) Ιωάννης Καλατζής
- 13) Δημήτριος Κρικλάνης
- 14) Κώστας Ε. Καραϊσκος
- 15) Κώστας Ν. Αλατζάς
- 16) Σάββας Λινάρδος
- 17) Ειρήνη Αρ. Γεωργακή
- 18) Ευστράτιος Κ. Καραϊσκος
- 19) Γεώργιος Μαυρέλης
- 20) Ευστράτιος Δ. Καραϊσκος
- 21) Ιωάννης Παππάς
- 22) Αντώνιος Μιχαλέλης
- 23) Τάκης Λεγοντάρης
- 24) Παναγιώτης Δεκελιώτης

Το Νέο Συμβούλιον του Συλλόγου Ιππέων Βρίσας:

- 1) Πρόεδρος: Βασιλειος Αναγνώστου
- 2) Αντιπρόεδρος: Ευστρ. Λινάρδος
- 3) Ταμίας: Ευστράτιος Καραϊσκος
- 4) Γραμματέυς: Γεώργιος Μαυρέλης
- 5) Σύμβουλος: Ιωάννης Π. Καλατζής

Η Γιορτή της «Μάνας»

της Κλεονίκης Καφαλούκου

«Μάνα, δεν βρίσκεται λέξη καμία
Νά'χει στον πόχο της τόση Αρμονία».

Θυμάμαι ακόμη αυτούς τους στίχους του ποιητή, που είχαμε μάθει στα σχολικά μας χρόνια και νοιώθω μια μεγάλη συγκίνηση στο άκουσμα της λέξης «Μάνα».

Λες τη λέξη «μάνα» και αισθάνεσαι μέσα σου χαρά, θύμηση, αγάπη αλλά

και «πόνο»-. Πόνο, γιατί θυμάσαι τον αγώνα της κάθε μάνας να μεγαλώσει τα παιδιά της και περισσότερο της «μάνας» του χωριού. Της πλιοκαρμένης μάνας από το θέρος του σταριού και της ταλαιπωρημένης και κουρασμένης από το λιομάζωμα. Της μάνας που ζει «μόνη» γερασμένη πια και περιμένει τον ερχομό των παιδιών της σαν μια αναλαμπή μέσα στη μοναξιά της. «Μακαρίζω» δύως αυτές τις μάνες μπροστά στις άλλες, τις πονεμένες «ΜΑΝΕΣ» του πολέμου. Τις μάνες της Βοσνίας και των άλλων εμπόλεμων χωρών. Τις «μάνες» που δεν ξέρουν αν θα ξαναγυρίσουν τα παιδιά τους ζωντανά και αν θα πατίσουν ποτέ σε μια ελεύθερη γή. Αξίζει ένας μεγάλος «ΥΜΝΟΣ» απ'όλους μας για την Υπομονή, τη Καρτερικότητα και τη δύναμη της ψυχής τους. Αξίζει μια μεγάλη «ΕΥΧΗ» για ευημερία και ελευθερία στις μάνες αυτές.

Ευχές δύως και αγάπη αξίζει και στις μάνες όλου του Κόσμου. Γιατί η «μάνα» παντού είναι ίδια, παντού μορθεί και αγωνίζεται για να μεγαλώσει τα παιδιά της σωστά, για ένα καλλίτερο κόσμο.

Παντού όλοι οι λαοί της γής, όλοι οι άνθρωποι νέοι και γέροι αναπολούν το πιο διαφέροντα κάθι που έχουν νοιώσει από το κέρι της μάνας, τη στοργή που βρίσκουν κοντά της και τη στήριξη σε οποιαδήποτε στιγμή της ζωής τους.

Ας της δείχνουμε λοιπόν της αξία της και την αγάπη μας μιά φορά το χρόνο, κάθε χρόνο 8 Μαΐου, περισσότερο από τις άλλες καθημερινές μας μέρες με ένα φιλί, δυστιχά δύγια ή ένα λουλούδι...

Ο μπαρμπα-Θοδωρής

του Αλέξανδρου Αναγνώστου

Η ζωή είναι μια ατέλειωτη κινηματογραφική ταινία με εικόνες και σκηνές άλλοτε θαμπές και άλλοτε ζωηρές και πολύχρωμες. Ορισμένα γεγονότα, που μπορεί να είναι και εντελώς ασπίμαντα τα θυμόμαστε λες και πάντα χθές και καμιά φορά γελούμε με τα καμώματα των προγόνων μας σαν τα αναθυμόμαστε και τα λέμε στους νεότερους, για να μείνουν στην μνήμη άλων.

Η ιστορία που θα σας διηγηθώ είναι πέρα για πέρα αληθινή και ας οιοίαζει σαν παραμύθι. Ίσως γιατί έγινε ξαφνικά όταν κανείς δεν περίμενε κάτι ανάλογο και τάραξε για λίγο τα «λιμνάζοντα ύδατα» του μικρού χωριού μας.

Ένα πρωί, στις αρχές του καλοκαιριού, Ιούνιος μίνας θά' τανε ο μπαρμπα-Θουδουρής αφ'σι τον οντά σ' αχάραγα ακόμα γιατί είχε πλύσ'. Έμεινε μόνος του με τα τρία μωρά παιδιά του, δύο αγόρια και ένα κορίτσι από τότε που είχε πεθάνει η γυναίκα του και έπρεπε να τα φροντίζει όλα μοναχός του. Εκείνα τα χρόνια δεν υπήρχαν όχι πλυντήρια και θερμοσίφωνα, μα ούτε και βρύσες καν μέσα στα σπίτια. Ο κόσμος σαν πήθελε να πλύνει μάργευε τα ρούχα και τα πήγαινε σε κάποιο πηγάδι ή δίπλα σε κανένα ποτάμι καλοσυνάτο μέρα, όπου τα έπλυναν οι γυναίκες ή κάθε μια τα δικά της. Η ρεματιά ακολούθουσε απ' τα κουτσομπολιά και τους κτύπους των κοπανίδων.

Έστι έγινε και με τον Θοδωρή. Έψαξε και βρήκε δυο γυναίκες-πλύστρες να έρθουν το πρωί να πλύνουν τα ρούχα και από βραδύς τα σύναξε

όλα. Έπιασε το σταρ' κό κοσκίννησε «την αχλιά», για να βάλουν οι γυναίκες στην μπουγάδα να καθαρίσουν τα ρούχα, βρήκε τ' να κοπανίδα, το σκαφίδι, το καλοδυν' το μαστραπά, το σαπούν', καλαθάρες που τις γέμισε με τ' άπλυτα και αφού βλαστήμπσε τ' νέρμ' την μοίρ' τ' έπεσε να κοιμηθεί. Πρωί-πρωί ήρθαν οι γυναίκες τα φόρτωσαν πάνω στο γάιδαρο και πήγαν να βρουν μια καλή πλυστρά, προτού την πιάσουν γι' άλλες οι προυκουμέννες, «οι γαλιαριές», που λέγουν μεταξύ τους. Προτού να ξεκινήσουν οι γυναίκες έριξαν μια ματιά και μέσα στην κουζίνα απ' όπου πήραν και δυο τσόλια και ένα χραμ' που στάζουν από το γάλα. Τα ρίξαν και αυτά πάνω στο γάιδαρο, μαζί με όλα τ' άλλα τα τσουμπερλέκια, τον βάλαν μπροστά και από πίσω ακολουθούσαν αυτές μαζί με τον μπαρμπα-Θουδουρή. Κάποτε στον κάποτε φθάσαν στην Λαγκάδα, στον Πλάτανο, που είχε καλή πλύστρια.

Κάνουν πυρουμάχ', άναψαν φωτιά και βάζουν το καζάνι να ζεσταθεί το νερό, αφού πρώτα ρίξουν τα χοντρά τα ρούχα στο νερό να μ' λιάζουν. Μέχρι το μεσημέρι όλα πήγαιναν καλά. Μα καθώς μάζευε ο μπαρμπα-Θουδουρής ξύλα για την φωτιά σήκωσε τα μάτια του στον ορίζοντα και είδε ένα σημάδι κακοκαιρίας. Ανίσυχος, δίνει εντολή να τα μαζεύουν και να φύγουν, μα συνάντησε την άρνηση των γυναικών. Τότε δίνει μια κλωτσιά στο καζάνι και άρχισε να τα φορτώνει όλα πλυμένα και άπλυτα πάνω στο γάιδαρο. Οι γυναίκες έντρομες τον ακολουθούσαν και μουρμούριζαν μεταξύ τους «Χριστός τοι Παναγιά παλάβωσ' κι Θουδουρής. Τι καρώματα είναι τούτα; Αχ τα καιμένα τα μουρέδια τ' τι θα ναπογίνουν μ' έτουτον. Σάλεψε φείνεται το μυαλό τ' άπ' την συμφορά που

τον πήρι». Δρόμο-δρόμο, καθώς γύριζαν στο χωριό όλοι τους ρωτούσαν «αμ πως νουρίς -νουρίς σήμερα; Μάνε-μάνε τα τελειώσατε, για αβαρεθήκατε και τσι τα πασαλείψατε ούλα;» Οι γυναίκες κουνούσαν τρομαγμένες το κεφάλι, σε μια απάντηση που δεν φανέρωνε τίποτα. Ο Θοδωρής όλο και χτυπούσε το γάιδαρο για να πηγαίνει πιο γρήγορα. Με τούτα και με κείνα κάποτε έφθασαν στο χωριό. Πήγαν στο σπίτι του μπαρμπα-Θοδωρή, ξεφώρτωσαν και οι γυναίκες έκαναν να φύγουν μα δεν το αποφάσιζαν κιόλας. Πιάσαν κουβέντα με τις γειτόνισσες και όλες μαζί έβγαλαν την απόφαση πως πάει, «τριλλαθ' τοι Θουδουρής τσι να φωνάξουμι τον παπά να τουν διαβάσει. Ο Θοδωρής απ' την πλευρά του, κοίταζε συνέχεια απ' το παράθυρο. Σε λίγο άρχισε να αστράφτει και να βροντά και ο Θοδωρής ικανοποιημένος που επαλπθευόταν οι προβλέψεις του όλο και μουρμούριζε «άιντι ντε, τώρα σε θέλω, κάνι δ, τ' είνι για να καν'». Ο ουρανός μαύρισε και άρχισε να βρέχει καταρρακτωδώς, ποταμοί να κατεβαίνουν, σπίτια να πλημμυρίζουν και ο κόσμος να επιστρέφει απ' τις δουλειές του βρεγμένος ως το πετσί. Ο μπαρμπα-Θουδουρής πια, δεν αφ' σι κανέναν που να μην το πεί και όλο μονοδογόνος «παλλαβωθ' τσι Θουδουρής ε; παλλαβωθ' τσι; Κρίμας τουν παπά που θέλουσι να φέριτι να μιδιαβάσι. Μωρ' δεν γελιέμαι 'γω».

Όλα τούτα, στον καιρό μας που η Ε.Μ.Υ. με τα σύγχρονα δργανα πέφτει συνέχεια έξω στις προβλέψεις της για τον καιρό, αποδεικνύουν πως τα σημαδια της φύσης ο άνθρωπος δεν μπορεί και δεν πρέπει να τα παραβλέπει.

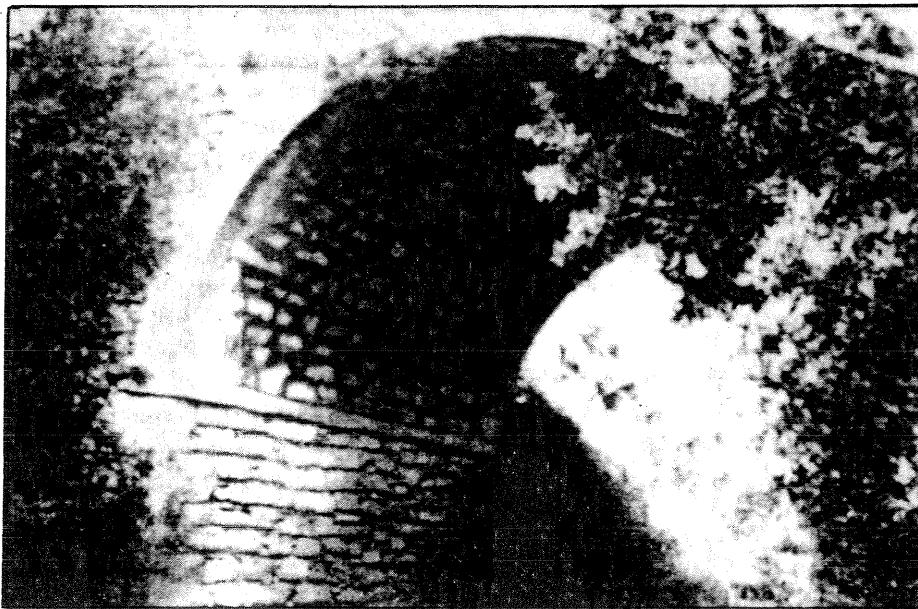
Οδοιπορικό στη Λέσβο ΓΕΦΥΡΙΑ

Μάκη Αξιώτη

Στα Βατερά

Στην μεγάλη και πανέμορφη παραλία με την "καλπάζουσα" τουριστική "ανάπτυξη" εξακολουθεί να φυτρώνει ο θαλασσινός κρίνος¹ αν και κινδυνεύει πια να χαθεί όπως από τις αμμουδιές των Παρακοιλών.

Σ' αυτή την αμμουδιά καταλήγουν μικροί κείμαροι που κατεβάζουν τα νερά των γύρω λόφων. Παλαιότερα ο δρόμος δεν κατέβαινε όπως τώρα αλλά ερχότανε κάπως λοξά, προς τα ανατολικά και συναντούσε την παραλία στο εκκλησάκι του Απ.-Γιάννη του Θεολόγου². Αυτός λοιπόν ο παλιός δρόμος, συναντούσε τον πρώτο κείμαρο και εκεί το 1907 φτιάχτηκε ένα υψηλό, μονοκάμαρο γεφύρι. Τα τόφα του από καλολαξευμένο κοκ-κινωπό τραχείτη ενώ οι βάσεις και η καμάρα από μικρότερη ημιλαξευμένη πέτρα, κτισμένη με κουρασάνι. Κάτω από αυτό βρίσκεται ένα πηγάδι με ωραίο πέρινο επιστόμιο (γούργουλα). Αυτός ο ποταμός, που περνά δίπλα από τον Απ.-Στάθη, γίνεται το καλοκαίρι δρόμος. Το γεφύρι με το πηγάδι είναι ένα μικρό σύνολο φερμένο από το παρελθόν. Τώρα ο δρόμος που περνά από επάνω του ασφαλτοστρώθηκε.

Το γεφύρι στα Βατερά

1. *Pankratium maritimum*.

2. Μάκη Αξιώτη: Περπατώντας τη Λέσβο. Τομ.
Β. σελ. 597.

Βρύσες και Πνυάδια

Κλεονίκη Καφαλούκου

Κοιτάζοντας πίσω στο παρελθόν και φέρνοντας στο μυαλό μου την παλιά εικόνα του χωριού μας, περπατώντας τους δρόμους του θυμάμαι τη γραφικότητα που είχαν οι βρύσες στις γωνιές των δρόμων, στις αυλές των εκκλησιών καθώς και τα πηγάδια σε μερικές γειτονιές. Οι βρύσες λοιπόν αυτές που πότιζαν τους διψασμένους διαβάτες και τα κατάκοπα ζώα όλες τις ώρες της πημέρας, σήμερα στο χωριό μας είναι εδάχιστες. Άλλα και τα πηγάδια όχι μόνο δεν έχουν νερό, αλλά έχουν καταστραφεί, έχουν γκρεμιστεί και έχουν γίνει τσιμέντο. Το σκέπτομαι αυτό και το γράφω με λύπη, γιατί ναι μεν δεν υπήρχε νερό για σπατάλη λόγω ανομβρίας και κόπκε το νερό στους δημόσιους δρόμους, αλλά γιατί δεν διατηρήθηκαν αυτές οι πέτρινες βρυσούλες με τις "γούρνες τους" και αυτά τα κτισμένα πηγάδια με τη "σιδερένια αλυσίδα" και με "τους κουβάδες του μαγγανοπήγαδου", να μας θυμίζουν το σπουδαίο ρόλο που έπαιξαν στην εποχή τους. Την εποχή που αργότερα έγινε κινηματογραφικές ταινίες δείχνοντας τις κοπέλες με τις στάμνες να πηγαίνουν στη βρύση ή στο πηγάδι να γεμίσουν νερό και ν' ακούσουν τα μαντάτα του χωριού ή να συναντήσουν κάποιο παλπάρι... Ας προσπαθήσουμε λοιπόν να μην καταστρέψουμε ένα έργο, το οποίο μπορεί να μείνει ένα εντυπωσιακό για την εποχή μας "μνημείο", την εποχή της βιομηχανοποίησης και της τσιμεντούπολης. Έχουμε όλοι ανάγκη από μια διαφορετική εικόνα του τόπου μας, από μια παλιά θύμηση.

— Με αφορμή το άρθρο αυτό θα ήθελα να αναφέρω ένα μικρό απόσπα-

σμα από το βιβλίο του Μάκη Αξιώτη "Βρύσες στη Λέσβο".

Τρέξανε πηγές και βρύσες χαμένες σε ρεματιές και έρημες πια στράτες. Και μαζί μ' αυτές "ανέβηκε το νερό" στα αμέτρητα πηγάδια του υποσιού. Κι έχει τούτο το ευλογημένο κομμάτι της γης πανέμορφα και καλοφτιαχμένα πηγάδια σκορπισμένα παντού, ακόμα κι εκεί που δεν τα φαντάζεται κανείς. Βρίσκονται ανάμεσα σε κέρσους τοπους που τους δέρνει ο λιόπυρας, συχνά αντάμα μ' ένα μοναχικό δένδρο να τους ρίχνει την σκιά του. Και εάν κάμεις μια γύρα δίπλα τους ίσως ανακαλύψεις τα θεμέλια κάποιου ξεχασμένου οικισμού και τα κομμάτια από τις στάμνες που γεμίζανε οι άνθρωποι με το νερό του πηγαδιού.

Θα τα βρεις στα κράσπεδα των κάστρων και των μοναστηριών του υποσιού, να μαζεύουν το νερό της βροχής ή κάποιας πηγής, απαραίτητη προϋπόθεση ζωής σε χαλεπούς, δυσοίωνους καιρούς.

Στα χωριά πριν ακόμα οι βρύσες λύσουν το πρόβλημα της ύδρευσης, το νερό των πηγαδιών ήταν το μόνο που βρισκόταν στις πλατείες. Παράδειγμα η Βρίσα με τα τόσα της πηγάδια.

Λεσβιακή ποίηση

Ακούτι-μι τι θα σας πω

Ακούτι-μι τι θα σας πω
μουρέλια μ', που σας αγαπώ.
Σίμιρα γι'ν Μυτιλήν'
έν ίνι κουριό που σθνήν'.
Έχουμι πλια διπλό λιμάν'
κακό ματ' κόρη μ' μη μας πιάν'.
Γέμσι κόσμους κότιρα
τσι καράβια ανώτιρα.
Βαπόρια έχουμε σουρό
ούλου σαλόνια για κουρό.
Παν τσ' αρχόντιν σα ντα πλιά
κι' έχ' στου μώλου μπόλκια δλεια.
Έχουμι κι σκυλάδικα
ξουπίσ' απ' τα λαδάδικα.
Έχουμε τσι ντισκουτέκ
δύο τσι τρεις κάθα τουρσέκ.
Στα σπίτια παίζουμι χαρτιά
τσι για του σεξ, δξου καρδιά!
Κι γλινιτούμι κάθα βραδ'
σα τσ' στραβοί που παν στουν Άδ'.
Πανεπιστήμιου έχουμι,
στο' Αθήνις πλια δε ντρέχουμι.
το' Υπουργείου, τσι Νουμάρχ'
δκό μας περιφιριάρχ'.
Ένα μόνι δεν έχουμι:
μυαλό! κι δεν προυσέχουμι
κι μας τρων τα δίκια μας
χαράμ τα νταντίκια μας!
Θέλου να πω κι άλλα πουλλά,
τ' αφήνουν όμους γι'άλλ' βουλά.
Τέρμα, ο Πρόιδρους μας γνεφ
μη σας κόψουμι του κεφ.
Γλινίστιπι, γικάσπι
φάτι, κι τραγουδίσπι
η ζουνί δεν απαντέχ'
πιο μπρουστά απ' ουλνούς μας τρεχ'.

Άνωνυμος

Οι παραπάνω στίχοι τραγουδιούνται επάνω στο σκοπό ενός τραγουδιού από παλιά Λεσβιακή επιθεώρηση.

Αγροτική πολιτική

Ηλίας Τσιπσάνος

Αγρότες και Αγρότισες
μή σας γελάνε πάντα
αφήστη την ψήφο σας
να κάθητη στην μπάντα.
Καμιά Κυβέρνηση δεν
γυρίζει ποτέ να' δει σ' αγρότες,
μόνον στον ψήφο ήμαστι
Έλληνες Πατριώτες.

Όταν δεν τα προγράμματα
μελλότρεχι απ' του στόμα τς
μα ύστηρα μας παρατούν
σά φρόκολα στου χώμα.
Ψηφίζουμι τις, με χαρά,
το' ελπίζουμε ακόμα
το' ακόμα θα ελπίζουμι
τσάκι πθά μας φά του χώμα.

Βατερά

Ηλίας Τσιπσάνος

Τα Βατερά προυχώρσαν
πουλύ στουν τουρισμό
χτίσαν πουλλά σπιτέλια
του κάνουν σα κουριό.
Τοί γι Άγιους Φουκάς μας
τώρα πιαν' τσι μουρφίν
τοι 'φτος χτίζουν το' έτσι
σπιτέλια δεν είν' μουναχός.

Ανοίγιν του Λιμάνιπ
του κάνουν πιο καλό
ν' αρχόντιν ν' αράζιν
κότερα τσι σ' αυτό.

Μια στο καρφί και μια στο πέταλο

Ηλ. Τσιπσάνος

Τσι διανοήσεις κάναμε
οδόγυρα στ' Βρισά.
Μον ετόν δικό' μ του μαχαλά.
Βουνά στικόντιν τα πουριά
έτσι για ν' ανέθ' κανείς
θημάτι του Γουλγουθά
όπου σταυρώσαν του Χριστό
μι τ' απουλά καρφιά.
Τι' ανέβα συ κυρ-Πρόεδρε
καν' μια περιουδία
κι' άμα τή βρεις καλή την ουδό^{δεν σ' κρατώ κακία.}

Τα Συνοικέσια στη Βρίσα

του Γ. Μανώλα

Άλλοτε για να παντρευθήσ σε κάναν
προξενιά, τη γυναίκα που έπερνες
την έβδεπες από μακριά.

Στην αρχή ρωτούσαν το γαμπρό η
νύφη
αν του άρεσ', εκείνος όμως ρώταγε
πόσα παρτσιάδια έχι

ο προξενιτής τα έφερνε γραμμένα
σε
χαρτί εκείνος όμως έλεγε τόσο λίγα
γιατί;

Τον τάξαν πώς θα δώσουνε ακόμα
ένα παρτσάδι εκείνος όμως γύρευε
μετρητά του τσιπάρ.

Όταν τα συμφωνούσαν ρίχνανε μια
τριτσά κι ή νύφη έπερνε καμπάρ
πους

είναι αρραβωνιαστικά.

Οι φίλοι του γαμπρού ασθέστοναν
του
γιαβουκλούντι πόρτα και εκείνη πιά
δεν πήγαινε με τις φιλινάδες Βόλτα.

Επήγενε στην πεθερά πάντα καλοντυ-
μένη
βόνθα σε όλες τις δουλειές φαινό-
ταν
προκομένη.

Ο γαμπρός την ξεμονάχιαζε για να
την βάλει
χέρι μα αυτή έκανε την άβγαλτη και
εκάνε
πως δέ θέλει

μετά έλεγε στον πεθερό κι πανου-
προύτς
να τάξ γιατί την εδωκίμασε και δεν
την
βρήκε εντάξει.

Ο πεθερός αρνιότανε αρχίσαν οι
καυγάδες
η πεθερά όμως έταξε να δώσουν
δυό
μπουλάδες.

Η νύφη πιά βιαζότανε τίμαζε τα
προικιά και ο γάμος εγινότανε πρίν
να φουσκώσ' η κοιλιά.

Η νύφη ποτέ δεν ήθελε στο σπίτι
την
πεθερά αυτή έθαζε λόγια στον
γαμπρό
και αρχίζαν το καυγά.

Μαλιοτραβιόταν την έδερνε έλεγε
πες θα
κουρίσις έσπα τα πιάτα έπυνε για να
μιθίστη.

Ο κουμπάρος όταν έβλεπε τα χάλια του

κακά αμέσως αναλάμβανε να συμβιβάσει
τη δουλιά.

Πήγαινε στην υύφη και την καλόπιανε

έλεγε πώς θα την μαλώσ' γιατί
άφισε τον

πατέρα της τέτοιο ντουρούκι να τη
δώσει.

Την έλεγε πώς έχει δίκιο αυτή και
όχι

η πεθερά που βάζει το ανδρόγυνο
να κάνουνε
καυγά.

Την έλεγε πες είναι όμορφη αγκά-
λιασε την

φίλα και αυτή για να εκδικηθή στι-
κόταν
και την πίδα.

Μετά τον φωνάξαν το γαμπρό του
πιάναν με το καλό του λέγαν για να
κάνει αυτά δεν έχει καθόλου μυαλό.

Η γυναίκα του τον αγαπά θα κάνουν
τον μικρό που θάναι εφταμνίτικο μα
θα γεννηθεί γερό.

Θα μοιάζει τον πατέρα του θάναι του
κουππλάρ του όλος ο κόσμος το
ζηλέψει

για τη γυναίκα που έχει πάρ.

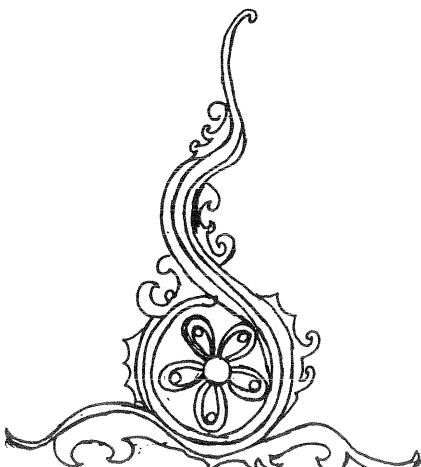
Έτσι η υύφη καθότανε στου σθέρ-
κουτ

για καλά του ο κουμπάρους του
συμβιβάζει στον κάνανε καθγά.

Αποχαιρετισμός

Β. Σκιά

Λευκά κρινάκια του γιαλού
της αμουδιάς λουλούδια
κι αν έφτασε στο τέλος του
της Παναγιάς ο μήνας
ακόμα τ' άστρα λάμπουνε
ακόμα είν' καλοκαΐρι
ακόμα ο πλιός είν' φηλά
κι ο ουρανός ατλάζι
και το φεγγάρι ολόγιομο
κάνει τη υύχτα μέρα
λευκά κρινάκια λιγοστά
δίκως νερό κωρίς δροσιά
είσαιστε μια μοσκοβολιά
στης αμμουδιάς την άκρη
μα το άρωμα σας τ' ακριβό
όλο μιλάει για γυρισμό
σας βλέπω και μελαγχολώ.
Τέλος Αυγούστου είναι καῦμός
Τέλος Αυγούστου είναι δάκρυ.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΘΑΝΑΤΟΙ

- Άννα Γ. Καργκυτή.
- Γεώργιος Πετράς.
- Ταξία Δ. Κρουσταλίου
- Ζαχαρώ Γομοπούλου
- Παναγιώτης Πορτοκάλης.
- Έλένη Αντωνίου
- Μαρία Δ. Κωλέπη.
- Παναγιώτης Παγωτέλης.
- Γεώργιος Αγιαπαρασκευότης.
- Ευστρατία Δ. Κώσσον
- Μαρία Υ. Γεωργέλη.
- Εμμ. Αθανασίου.
- Ιωάννης Γομόπουλος
- Άντωνης Ταξείδης.
- Χαράλαμπος Π. Σάββας
- Ιωάννης Καλπακτσής
- Μαρία Ιωάννου Παππά

Αρραβώνες

- Ο Θεόδωρος Άνθης μετά της Αντωνίας Αναγνώστου
 - Ο Ιωάννης Ε. Μαργαρίτης μετά της Βούλας Κουλέλην
 - Η Εριφύλη Αμπατζά μετά του Χαρ. Σωτηροπούλου
- Τους ευχόμεθα καλά Στέφανα.

Γεννήσεις

- Ο Στράτος Κούσκος και η σύζυγός του απέκτησαν αγόρι.
- Η Μαρία Ι. Χαχαδάκη γέννησε κορίτσι.
- Η Μαρία Παναγιώτου Χαχαδάκη γέννησε αγόρι.
- Η Ελένη Βαλελή γέννησε αγόρι.
- Η Μαρία Μαθραγάνη Κρουσταλίου γέννησε αγόρι.
- Η Κατερίνα Αλβανού γέννησε αγόρι.

- Η Έμμη Π. Αναγνώστου γέννησε αγόρι.
- Η Χριστέλη-Βάσσου Αφρούλα γέννησε κορίτσι.
- Η Βάσσου Γιάννα σύζυγος του προέδρου Κοινόπιτος Βρίσας Βάσσου Παν. γέννησε κορίτσι.

Στους ευτυχείς γονείς ευχόμαστε να τους ζήσουν.

Γάμοι

- Θεόδωρος Γ. Κούσκος μετά της Μάνιας Πούλου.
- Στράτος Γ. Κούσκος μετά της Μαρίνας Καλανζή.
- Η Παναγιώτα Κούσκου μετά του Γιώργου Περιβολαράκη.
- Ο Δημήτριος-Γερακέλης μετά της Μαρίας Κρείτσελ.
- Ο Στέλιος Ζ. Νικέλλης μετά της Γιασημών Σιαλούρη.
- Ευστράτιος Γ. Κούσκος.
Ευχόμεθα βίον Ευτυχεί.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

- Ο κ. Πετράς Παναγιώτης (οδοντίατ.) προσέφερε 20.000 δρχ. στο σύλλογο μας.
- Η κ. Μαρία Νικέλλη-Άναστασίου προσέφερε 10.000 δρχ. στο σύλλογο εις μνήμην του πατρός της Κων/νου.
- Η κ. Φρόσω Παγωτέλη προσέφερε 10.000 δρχ. (5.000 υπερ του συλλόγου Ιππέων και 5.000 υπερ του συλλόγου) εις μνήμην του συζύγου της.
- Ο κ. Καρβουνιέρης Ηλίας προσέφερε 5.000δρχ.
- Η κ. Βαρβάρα Σκιά 5.000δρχ. στη μνήμη του αδελφού της Χαράλαμπου Αθαγιάννη.

Τους Ευχαριστούμε.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
«ΣΟΛΩΝ»
Σόλωνος 116
Αθήνα
Τηλ: 36.44.284

ΘΕΟΛΟΓΟΣ ΝΙΚΕΛΛΗΣ
ΜΑΙΕΥΤΗΡ-ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ
ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΟΣ
Στουρνάρα 43-Αθήνα
Τηλ.: 36.02.182

Λογιστικό φοροτεχνικό
Γραφείο
Τ. Τσάτσος-Ι. Καρακάσης
Θησέως 179 Καλλιθέα
Τηλ.: 95.11.173-95.25.264

Ευαγγελία Πελέκου
Αρχιπέκτονας Μηχανικός
Βαλαωρίτου 234 Μυτιλήνη
Τηλ.: 0251-28.992
Βατερά: 0252-61.086

Δημήτριος Καρακατσάνης
Fast-Foto
Εμφανίσεις - Εκτυπώσεις
Φωτογραφιών
σε 23' Αθηνάς 71-75 Κορυδαλλός
Τηλ.: 49.67.906

Κινηιατρικά - Γεωπονικά
«VORAVET»
Γ. Βογιατζής - Θ. Ραυτόπουλος
Κινίατρος - Γεωπόνος
Λεωφ. Πεντέλης 47 Βριλήσσια

ΣΤΑΥΡΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ
Ψησταριά
Λευκωσίας 40
Τηλ.: 86.26.566